

Göteborg

Askim 12

Askim 3⁵⁹

2 stensättningar

Inv. nr. 48744

Göteborgs stadsmuseum
Arkeologisk arkivrapport

Nr 1966:2

Rapport över undersökning av fornminnesinventeringen inomAskims socken.Riksantikvarieämbetets bedömning:

2 stensättningar

Läge och beskrivning:

Fornlämningen 24:12 var belägen på fastigheten Askim 3⁵⁹, Askims socken, Göteborgs och Bohus län.

Den låg på SV delen av en moränplatta ovanför brant sluttning mot SV. Tomtmark.

Fornlämningen hade före undersökningen följande utseende: (foto 1 och 2)

1) Stensättning, rund, 10 m diam. och 0,3 m h. Närmast kal jord-yta med delvis mycket talrika stenar, 0,2 - 0,3 m stora. NV delen borttagen till ca 3 m br vid garagebygge. SV begränsningen mot sluttningen något otydlig, i övrigt väl avsatt. I skärningen mot garaget syns en tydlig stenpackning över fin sand, delvis även ett brandskikt mellan dessa. I detta sågs ett par keramikskärvor. Beväxt med ett tiotal unga tallar. På S kanten en virkesstapel och på mittpartiet två oljefat. 2 m Ö 40° S om nr 1 är

2) Stensättning, rund 5 m diam. och 0,2 m h. Övermossad med i ytan talrika stenar, 0,1 - 0,3 m st. I V delen en 0,6 m stor sten. Svag insjunkning i mitten. Rikligt belagd med förna och delvis med oklar begränsning. Beväxt med fyra tallar. I området närmast S och Ö om nr 2 kunna eventuellt finnas rester av flera förstörda fornlämningar. Området Ö om fornlämningarna har varit odlat i sen tid.

Grävningstid och arbetsstyrka:

Grävningstid: 1 aug - 5 aug 1966. Undersökningen utfördes av Göteborgs arkeologiska museum. Arbetet leddes av fil kand Kjerstin Cullberg. I övrigt deltog fil stud Monica Lundberg, fil stud Jarl Nordbladh, fil stud Birgitta Carlsson. Dessutom deltog kortare tid fil lic Carl Cullberg. Som grovarbetare deltog Jürgen Kvist, Henry Kvist, Lars Kvist,

Fornborgsvägen 19, Askim

Undersökt yta: 140 kvm

Arbetstid: 147 arkeologtimmar och 124 grovarbetstimmar

Arbetsbeskrivning:

Efter förberedande fotografering (foto 1,2,3) drogs en profil NV - SO över bägge anläggningarna. Ett en meter brett schakt längs denna avtorvades och rensades. En profil drogs vinkelrätt mot huvudprofilen genom anl. 1. Bägge stensättningarna avtorvades, rensades och fotograferades (foto: Anl 1: 4,5; anl 2: 6,7,8) och beskrevs. Småstenspackningen i anl 2 borttogs och anl. rensades och fotograferades (foto 9).

Anl 2:s centrala del nedgrävdes. Den nordöstra hälften av profilbänken nedtogs i anl:s centrum. Profilens centrala del ritades och fotograferades och nedtogs. Stenpackningen i omr. E och F borttogs. Stenpackningen i omr. A,B,C och D (anl 1) borttogs så när som på området närmast profilkrysset i område C och D där konstr. III framkom.

Huvudprofilen genom anl 1 och 2 ritades. NV - SO-profilen fotograferades (foto 10,11). Profilbänkarna borttogs förutom avsnitten genom konstr. III. Profilerna genom konstr. III avtorvades och rensades och konstruktionen fotograferades (foto 12,13) och borttogs.

Grävningsiakttagelser:

De två anläggningarna behandlas var för sig.

Anl 1 uppdelades i område A,B,C och D (jfr ritning 1).

Beskrivning efter avtorvning och rensning av anläggning 1, (foto 4,5)

Efter avtorvning och rensning visade sig anläggningen vara ca 12 m lång Ö - V och 8 m bred N - S. De olika måtten beror troligen på den i inventeringsbeskrivningen ontalade skadan i anl. N del. Anläggningen bestod av en stenpackning med en tämligen klar begränsning utåt. Någon kantkedja kunde dock inte iakttagas. Kanterna verkade i stället något sönderttrasade. Möjligen har växande träd med kraftigt rotsystem orsakat en del av skadorna.

Stenmaterialet var mestadels rundat och tämligen olika stort från 0,1 - 0,5 m. Den vanligaste storleken var ca 0,3 m. I denna anläggning förekom inte någon småstenspackning mellan de större stenarna - något som iaktogs i anläggning 2. Ytan var heller inte så jämn och stenmaterialet inte så omsorgsfullt lagt som i anläggning 2. I anläggningens norra del, ca 1 m innanför den skadade kanten, fanns en ca 1,5 m lång (N - S) och ca 1 m bred och ca 0,3 m djup försänkning. Någon nedgrävning kunde dock inte iakttagas, endast en svacka i stenpackningen.

Grävningsiakttagelser:

Stenpackningen visade sig vid genomgrävning ha samma oregelbundna karaktär som beskrivits ovan. I utkanterna var anläggningen endast ett stonlager tjockt men in mot centrum ökades djupet så att 3 - 4 stonlager förekom. Jordfyllnaden mellan stenarna var riklig och här förekom spridda krukskärver och flinta. Anläggningen vilade direkt på ett mörkt jordlager - en m. färgad av sot men utan större kolstycken (undantag härifrån se nedan). Detta lager som har kallats kulturlagret innehöll rikligt med spridda keramikskärver och flinta. Det kunde inte avgöras hurvida en avbaning av markytan skett innan röset lades.

I område A framkom invid den NO - SV:liga profilbänken en skålgropshäll (fynd 29) (foto nr 15,16). Hällen hade 4 skålgropar, (ca 0,02 - 0,03 m i diam. och 0,01 m djupa) och 5 mindre fördjupningar, troligen påbörjade skålgropar. Under hällen var blott en mycket tunn mörkfärgning (några få mm) därefter följde den ljusa grovnen (lager 4). Omedelbart under hällen låg några få krukskärver (fynd 30). Dessa låg i övergången mellan det tunna mörka lagret och den ljusa grovnen. Inga stenkonstruktioner i omedelbar anslutning till hällen, kunde iakttagas. Hällen låg plant mot gropsidan uppåt.

Konstruktion I

På anläggningens norra del hade tidigare oljefat varit placerade. Inom detta område (markerat på planen) var jorden oljeindränkt och kraftigt svartfärgad och därmed blev det svårt att här urskilja kulturlager och senare nedfärgningar. Inom detta område framkom fynd 26,27 och 28 som sammantagna utgör konstr. I.

Fynd 27 utgör

en koncentration av brända ben och keramik. I denna koncentration framkom också ett järnfragment (fynd 26). Fyndgömmen låg, utan någon speciell stenkonstruktion omkring, löst i den oljeblandade jorden från 15 cm under markytan ned till den ljusa grovnen. Ben och krukskärver låg blandade om varandra utan någon påvisbar ordning. På grund av den ovan nämnda oljeindränkningen kunde en eventuell sotfärgning inte iakttagas. Några större kolbitar förekom inte.

Strax öster om detta fynd men dock avgränsat därifrån låg fynd 28 (krukskärver och brända ben.) Fyndet låg på en större klumpsten ca 0,7 x 0,4 x 0,15 m.

Fyndkoncentrationen låg direkt på stenen. Krukskärverna var något mer samlade inom en mindre yta än vad de brända benen var (jfr ritn I). Förutom klumpstenen kunde några speciella stenkonstruktioner runt fyndgömmen inte iakttagas.

Fynd 27 och fynd 28 är två skilda koncentrationer. Enstaka brända ben ligger dock i området mellan dem.

Konstruktion II

Inom på fyndplanen angivet område framkom en keramik- och kolkoncentration i kulturlagret (fynd 40). Kulturlagret som genomgående under hela anläggningen var mycket mörkt uppvisade här en åndå kraftigare svartfärgning. Enstaka större kol kunde också iakttas och tillvaratogs. Koncentrationen låg direkt på den ljusa grovnen och var inbunden med småsten - uppenbarligen skörbrända. Någon tätare packning av småsten eller klar begränsning kunde inte iakttas. Krukskårerna låg spridda så att det visade sig omöjligt att få något klart grepp om kärlets ursprungliga läge. Enstaka brända ben förekom, dock inte någon koncentration.

Konstruktion III

Vid genomgång av område C framkom i området närmast profilkrysset en tätare stenpackning än i området i övrigt. Stenpackningen ströckte sig över en yta av ca 1½ m från profilkrysset riktat (jfr ritn I). I stenpackningen förekom en del tämligen flata skarpkantiga smedställda hällar sluttande upp mot profilkrysset och av storlek 0,4 - 0,5 m.

I område D kunde vid utgrävningen iakttas en relativt tät stenpackning närmast profilkrysset dock ej så klart begränsad som den i område C. Denna stenpackning borttogs vid utgrävningen av området. Vid utgrävningen av område A och B kunde ingen liknande packning iakttas invid profilkrysset. Efter avtorvning av profilbänkarna i anläggningens centrum och efter slängning av den översta klumpstenpackningen framkom i centrum en stenkonstruktion av följande utseende. (Se ritn I och foto nr 12).

I öster de ovan nämnda hällarna. I nordvästra delen en tät stenpackning av rundad klumpsten 0,3 - 0,5 m. Den raka kanten mot N som kan iakttas på fotot är framlockad vid utgrävningen och utgör inte någon naturlig begränsning av konstruktionen.

I västra delen låg tre hällar 0,4 - 0,5 m.

Åt sydöst har stenpackningen en utlöpare som inte är naturlig utan utgöres av den avtorvade profilbänken. Övergången från tätare till lösare packning sker kontinuerligt.

Vid den fortsatta nedtagningen av konstruktionen framkom nya hällar i en avlång packning i riktning NV - SÖ och med en längd av ca 2 m. Hällstorleken var 0,3 - 0,6 m. Vid sidan av dessa hällar låg väl packade stora klumpstenar ca 0,5 m stora. (Foto nr 13). När stenpackningen bortlyftes visade det sig att det intensivt solfärgade lagret från fynd 40 fortsatte in under konstruktion III. I lagret förekom kol, brända

ben och krukskårvor dock utan någon koncentration (fynd 43). Några små skarpkantiga stenar - möjligen skörbrända - kunde iakttagas. Under kollagret följde en ljus grovmo densamma som i övrigt i moränens övre lager. Under kollagret är denna grå till vitflammig, (eldspår?). Under en av de större klumpstenarna delvis synlig i profilen (märkt med x) gick den ljusa grovmon helt upp under stenens undersida. Där fanns således inget kulturlager. Detta slöt dock tätt intill stenens sidor. Under stonenslåg enstaka skårvor flinta samt några fragment av brända ben.

Sammanfattningsvis kan sägas att om konstruktion III varit en uppbyggnad över en eventuell brandgrav har detta ej kunnat konstateras. En eventuell sotfärgning går ej att urskilja i det allmänt sotfärgade kulturlagret och brända ben förekom även annorstädes i anläggningen.

Profilbeskrivning (Se profilritning, Ritning 2 och foto 10,11). Anläggningen vilade på en orörd morän som i sin övre del bestod av en kraftig lins av ljus grovmo (lager 4). I den låg enstaka stenar. Omödelbart ovanpå denna mo förekom ett mörkt av sot och humus färgat lager. Detta lager har kallats kulturlagret (lager 3). Jordbeskaffenheten var densamma som i underliggande lager, d.v.s. en grovmo. Direkt på detta lager låg rösestenen (i lager 2). I vissa fall låg stenarnas undersidor ner i kulturlagret. (Tolkning: nedtryckta genon rösens tyngd). Mellan rösestenen låg den s.k. fyllnadsjorden, en mo starkt humusfärgad (lager 2). Humusfärgning och sotfärgning uppträdde i fyllnadsjorden fläckvis och oregelbundet. I vissa delar förekom en ljus mo utan inblandning av humus eller sot. Anläggningen var täckt av ett förnalager, (lager 1).

Gräsvegetation förekom knappast.

Fyndiakttagelser

Fyndtabell se spec. blad.

Den största mängden fynd (2,16,17,18,29,30,31,33,34,36,37,38,39,40, 41,42) framkom i det s.k. kulturlagret. Av dessa har skålgropshällen fynd 29 och hårdan fynd 40 beskrivits särskilt.

De övriga fynden består till största delen av ocornerade keramikskårvor spridda i kulturlagret. (Fynd 2,16,17,18,30,31,33,34,36,37,39,41,42). Största skårvan var 6 x 5 cm och godsets tjocklek varierande upp till 10 mm. Brända ben förekom också, dock ej några större koncentrationer (fynd 16,17,30,33,36,42).

I den inslängda fyllnadsjorden framkom ett skifferhänge (fynd 22) en flintspets med tånge (fynd 32) och en liten koncentration ocornerad keramik (fynd 35).

I den tidigare nämnda oljeindränkta jorden i anläggningens NV del framkom ocornerad keramik, brända ben och järn (fynd 26,27,28) spec. be-

skrivna som koncentration I. Fynd 43 som bestod av oornerad keramik, brända ben och kol har beskrivits under Konstruktion III. I anläggningen framkom 12509 g flintskärvor varav 7 st var bearbetade (fynd 44 - 50).

Utanför anläggningen framkom spridda keramikskärvor fynd 3,5 och 8 och ett fragment av en skära fynd 4.

Fyndförteckning 24:12

<u>Anläggning 1</u>				
Mängden angiven i gr.				
Fynd	Keramik oornerad	Br. Ben	Kol	Övrigt
1	utgår			
2	22			
3	14			
4				Spets av flintskära 6 g
5	45			
8	36			
16	125	4		
17	80	3		
18	13			
22				Skifferhänge 19 g
26				Järn <1 g
27	49	25		
28	710	94	10	
29				Häll med skålgropar
30	10	<1		
31	55			
32				Flintspets med tånge 10 g
33	145	6		
34	40			
35	13			
36	26	2		
37	22			

Fynd	Keramik oornorad	Br. Ben	Kol	Övrigt
38	utgår			
39	77			
40	1408	10	5	Flinta med bearbetning 2 g
41	45			
42	24	1		
43	340	9	20	
44				Flintavslag med bearbetning 6 g
45				Fragment av knacksten 120 g
46				Flintavslag med bearbetning 28 g
47				Flintavslag med bearbetning 19 g
48				Skrapa 66 g
49				Fragment av skrapa 10 g
50				Avslag med bearbetning 65 g
51				Kvartskärna 200 g

Flinta från hela anläggningen = 12509 g

Sammanfattning

Den undersökta fornlämnningen har visat sig vara ett skadat jordblandat röse av närmast rund form och med en tämligen klar begränsning men utan kantkedja.

Röset var svagt välvt, i centrum bestod det av 3 - 4 lager sten, ut mot kanterna av endast 1 lager.

Stenpackningen i röset var oregelbunden och ojäm och stenmateriallet av växlande storlek. Jordfyllnaden mellan stenarna var riklig. Någon central grav kunde ej med säkerhet påvisas, däremot framkom i rösets centrala delar några keramik- och brända benkoncentrationer som kan vara gravläggningar. Röset vilade på ett kulturlager, delvis starkt sotfärgat och med kolinblandning. Detta lager var fyndförande.

Här framkom Konstruktion II som tycks utgöras av en härd. Denna och det fyndförande kulturlagret har tolkats som rester efter en tidigare besättning på platsen utan samband med det senare rösebygget.

II Beskrivning efter avtörvning och rensning av anläggning 2.

Efter avtörvning och rensning visade det sig att den runda stensättningen hade en diam. av 5 m. Stensättningen bestod av i allmänhet c:a 0,3 m stora, jämnt packade klumpstenar. Ytan var relativt flat, (foto 6, 7 och 8). Begränsningen var klar och en kantkedja kunde urskiljas. Denne var tydligast i anläggningens norra del. Stenarna i kantkedjan var av samma typ som de nere i anläggningen men särskilt i norra delen något större c:a 0,4 m. I nordvästra delen av anläggningen låg ett block c:a 0,9 m. På och mellan de större stenarna låg en småstenspackning med stenslorlek på c:a 0,1 m. I anläggningens mitt var denna packning något tätare.

Här kunde också iakttagas en c:a 1 m stor svag försänkning. I östra kanten av anläggningen växte en tall och vid dess rötter var stenpackningen upphöjd c:a 0,2 m över anläggningens yta i övrigt. Strax utanför kantkedjan i norr växte ännu en tall, likaså en strax utanför den västra kanten. I väster låg några onstaka stenar utanför anläggningen.

Nedgrävningsiakttagelser

Efter borttagande av småstenspackningen kunde man konstatera att en del mindre stenar låg väl kilade mellan de större stenarna i packningen, (foto 9). Efter rensning av hela anläggningen framträdde de större stenarna såsom mycket väl lagda och jämnt packade. Kantkedjan i N, Ö och V framträdde tydligare. I S var kantkedjan fortfarande otydlig men fullt urskiljbar.

De större stenarna låg i koncentriska cirklar runt centrum. I anläggningens mitt ett område med 2 m diam. där ej några koncentriska cirklar av sten kunde urskiljas. Här var stenpackningen ojämnare med onstaka hållar av ungefär samma storlek som de övriga stenarna. Någon konstruktion kunde dock ej urskiljas. Vid nedgrävning av anläggningen konstaterades att stenen låg i 1 lager och med fyllnadsjord emellan och under. Denne bestod av en ljus mo, men med mörkare oregelbundna fläckar. I fyllnadsjorden förekom spridda fynd av keramik och flinta. Enstaka små träkolbitar förekom ända ner till moränen. Över den orörda moränen och under finnen

låg ett c:a 0,1 m tjockt sikt av omrörd morän med mörkfärgningar dock ej kraftiga.

I anläggningens centrum framkom en fyndgömma med en koncentration av brända ben och två järnfragment. (Foto nr 17). Gravgömmen låg i ljus mo mellan större och mindre stenar varav några av de mindre stenarna var skörbrända. Något kraftigt kolskikt kunde dock ej iakttagas endast några enstaka träkolabitlar. (Gravgömmen: fynd 23 - 25).

Profilbeskrivning

Anläggningen vilar på morän som på profilritning kallats för grovmo, ljus, fyndlös (lager 4). Ovanpå denna följer vad som på profilritningen kallats för omrörd morän (lager 5), detta skall inte tagas alltför bokstavligt. Fynd har icke gjorts i detta lager men humusfärgning förekommer så att skillnaden mellan orörd och omrörd egentligen är en skillnad ifråga om humusfärgning. Kornstorleken i den omrörda är mera enhetlig än i den orörda moränen. Det är detta lager (lager 5) som mellan anläggningarna givit fynd av flinta och keramik och som i anläggning 1 övergår i det s.k. kulturlagret, (lager 3).

På den omrörda moränen ligger rösestenen i fyllnadsjorden som är mycket fläckig och ojämn och består av en mo ibland humusfärgad, ibland icke, ibland obetydligt färgad av sot, (lager 2). Anläggningen var täckt av förna . Grästorv förekom icke.

Fyndiakttagelser

Fyndtabell - se spec. blad.

Krukskärvorna framkom spritt i anläggningen i fyllnadsjorden men med större koncentration mot anläggningens centrala delar. Keramiken var oeroderad, största skärvan 6 x 4 cm och godsens tjocklek c:a 7 mm.

I anläggningens centrum framkom en gravgömma fynd 23,24,25 (foto nr 14).

Gravgömmen utgjordes av brända ben och keramik (fynd 24) och järn (fynd 23 och 25). Fyndet låg 0,1 - 0,25 m under markytan i fyllnadsjorden. De två järnfynden låg c:a 0,3 m ifrån varandra (N - S) och på samma nivå c:a 0,15 m under markytan. Fyllnadsjorden utgjordes här av en ljus finmo och fyndet låg mellan större och mindre stenar. Några av de mindre stenarna var skörbrända. Något kolskikt kunde ej iakttagas endast några enstaka träkolabitlar.

Fyndförteckning 24:12

Mängden angiven i gr

Anläggning 2

Fynd	Keramik oornrad	Br. ben	Lerklin. br. lera	Harts	Övrigt
6			1		
7	vakant				
9	7				
10	1				
11	<1				
12				1	
13			2		
14	7				
15	vakant				
19	4				
20	10				
21	110	<1			
23					Järn 8 g
24	9	186			
25					Järn 5 g
26	19				
27	3				

Flinta från hela anläggning 2 = 575 g

Flinta från område 24:12 = 540 g

Sammanfattning

Den undersökta fornlämningen har visat sig vara en rund gravanläggning med kantkedja. Anläggningen bestod av 1 lager klumpsten med 1 glest lager småsten över. Mellan stenen var fyllnadsjord. Klumpstenen var väl-lagd i koncentrisk cirkel omkring ett centrum. Här framkom mellan stenarna en bengömma och två järnfragment i anslutning till denna. Anläggningen vilade på en morän vars översida möjligen var omrörd. Ett kulturlager föreföll finnas under anläggning 1. Detta kulturlager kan icke med säkerhet påvisas in under anläggning 2. Kulturlagret vilar på en del av moränen som under anläggning 1 är av enhetligare och finare material än i anläggning 2.

Göteborg den 15 augusti 1967

Kjerstin Cullberg
Kjerstin Cullberg

Konkordanslista för inv nr - fyndförteckningsnr.

48744:1	F26	Järn
:2	F2	Keramik
:3	F3	Keramik
:4	F5	Keramik
:5	F8	Keramik
:6	F16	Keramik
:7	F17	Keramik
:8	F18	Keramik
:9	F27	Keramik
:10	F28	Keramik
:11	F30	Keramik
:12	F31	Keramik
:13	F33	Keramik
:14	F34	Keramik
:15	F35	Keramik
:16	F36	Keramik
:17	F37	Keramik
:18	F39	Keramik
:19	F40	Keramik
:20	F41	Keramik
:21	F42	Keramik
:22	F43	Keramik
:23	F22	Skifferhänge
:24	F4	Spets av flintskära
:25	F32	Spets med tånge
:26	F40	Avslag m bearb.
:27	F44	Spån med bearb.
:28	F45	Fragment av knacksten
:29	F46	Avslag m bearb.
:30	F47	Avslag m bearb.
:31	F48	Skrapa
:32	F49	Fragment av skrapa
:33	F50	avslag m bearb,
:34	F51	Kvartskärna
:35	F29	Skålgropssten
:36	F16	Brända ben
:37	F17	Brända ben
:38	F27	Brända ben
:39	F28	Brända ben
:40	F30	Brända ben

:41	F33	Brända ben
:42	F36	Brända ben
:43	F40	Brända ben
:44	F42	Brända ben
:45	F43	Brända ben
:46	F28	Kol
:47	F40	Kol
:48	F43	Kol
:49	F23	Järn
:50	F25	Järn
:51	F9	Keramik
:52	F10	Keramik
:53	F11	Keramik
:54	F14	Keramik
:55	F19	Keramik
:56	F20	Keramik
:57	F21	Keramik
:58	F24	Keramik
:59	F26	Keramik
:60	F27	Keramik
:61	F6	Bränd lera
:62	F13	Bränd lera
:63	F12	Harts
:64	F21	Brända ben
:65	F24	Brända ben

neg nr (X9:6836) B 2549
1. Från NO före avtorvningen
anl 1

neg nr (X9:6837) B 2550
2. Från NV före avtorvningen
anl 1 och 2

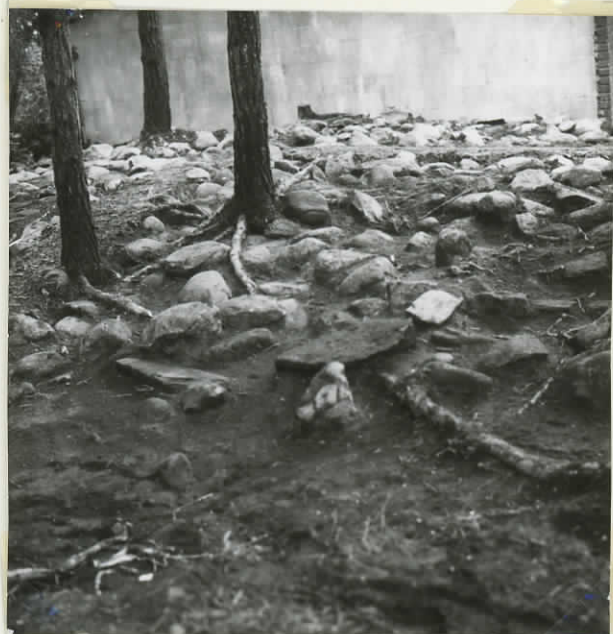
neg nr (X9: 6838) B 2546

3. Från Ö översikt före avtorv-
ningen. anl. 1 och 2 i bakgrunden

neg nr (X9: 6839) B 2547

4. Från Ö översikt eft. avtorvn. o
rensn. anl 1

neg nr (X9: 6840) B 2548

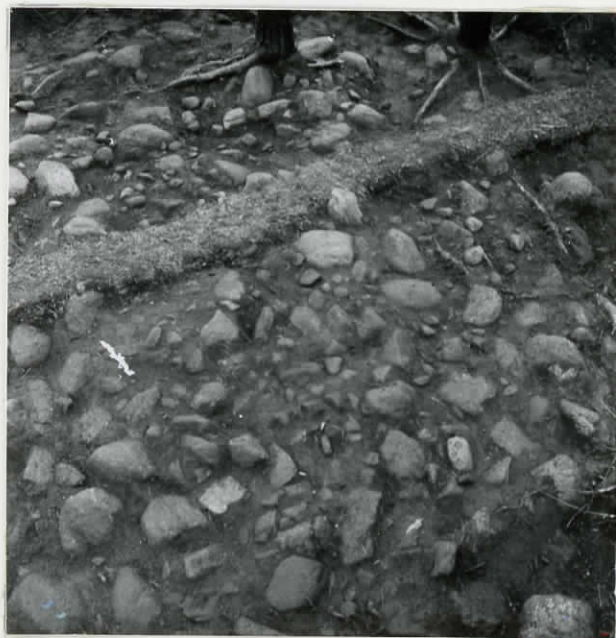
5. Från SO omr C eft. avtorvn. o
rensn. anl. 1

neg nr (X9: 6841) B 2551
6. Från N översikt eft. av-
torvning o rensn. anl 2

neg nr (X9: 6842) B 2552
7. Från Ö översikt eft. avtorvn. o
rensn. anl 2

neg nr (X9: 6843) B 2553
8. Från S översikt eft. av-
torvning o rensn. anl 2

neg nr (X9: 6844) B 2554
9. Från N eft. borttagn. av småstens-
packn. anl 2

neg nr (X9: 6845 a-c) B 4555 a-c
 10. Profilfoto anl 1 (0 - 3 m)

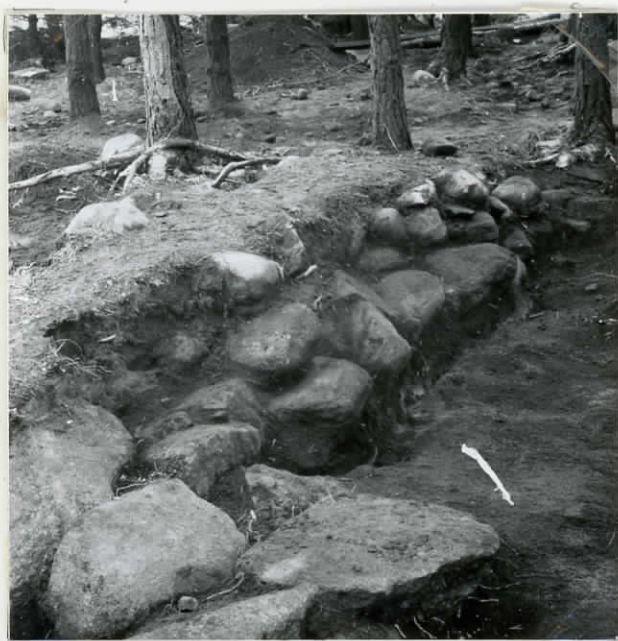
neg nr (X9: 6849) B2559
14. Från V. Fynd nr 23 o 24
anl 2.

neg nr (X9: 6850) B2560
15. Från NV Skålgropshällen F 29

neg nr (X9: 6851) B2561
16. Från NV Skålgropshällen F 29

neg nr (X9: 6846) B 2556
11. Profilfoto anl 1 (3 - 8 m)

neg nr (X9: 6847) B 2557
12. Från NV konstr. III anl 1

neg nr (X9: 6848) B 2558
13. Från N konstr. III anl 1